

Preliminär verksamhetsplan

Föreningsarkivet i Jämtlands län 2016

Inledning

Föreningsarkivet i Jämtlands län är en förening som samlar, dokumenterar, bevarar och tillgängliggör kulturarvet från föreningslivet. Vi har i dagsläget 468 medlemmar, och bevarar material från ca 4 500 föreningar.

Föreningsformen innebär att Föreningsarkivet har ett mycket brett nätverk i länet. Det ger stor potential för samarbete inom den ideella sektorn och med det civila samhället. Vi har också en naturlig spridning på våra medlemsföreningar i hela länet.

Föreningsarkivet strävar efter att vara en öppen och inkluderande kulturinstitution och arbetar för att öka inflytande, delaktighet och medskapande i föreningens verksamhet. Det gäller både besökare till och användare av materialet på arkivet, likväl vad gäller arbetet med dokumentation och samlingar. En stor del av arkivets resurser läggs därför på utåtriktad och pedagogisk verksamhet. En prioriterad målgrupp är barn- och unga, och vi har ett väl etablerat samarbete med skolan. Ett annat prioriterat område är kultur och hälsa, och därför har vi också en livlig och bildande programverksamhet för seniorer.

Föreningsarkivet ingår i den Nationella kultursamverkansmodellen och finansieras, utöver det statliga och regionala stödet, genom medlems- och förvaringsavgifter, och till stor del även genom projektbidrag.

Att arkivera och bevara

Föreningslivet är i ständig förändring. Genom nybildningar, sammanslagningar och nedläggningar finner en jämn ström av arkivmaterial vägen till Föreningsarkivet. Det är lätt hänt att föreningar bara sparar på räkenskaper och eventuella personalhandlingar. Rörelsers och föreningars betydelse i samhället genom historien är inte inte alltid det första man tänker på som kassör eller ordförande. Därför arbetar Föreningsarkivet med kurser och handledning till föreningarna och berättar om detta; vad man ska spara och vad som kan slängas, hur man bäst sorterar och arkiverar det material som ska vara kvar, och ger tips om vilka material man kan använda för att dokumentationen även ska kunna finnas kvar om 100 år – eller 1000! år. Att få ordning på sitt material innebär för föreningarna att de får lättare översikt av sin pågående verksamhet, men också att materialet man sedan vill lämna in till arkivet har både struktur och ordning i större grad än tidigare. Detta innebär i sin tur att man slipper extra kostnader för uppordningsarbete av vår arkivarie. Som ett led i detta arbete fortsätter Föreningsarkivet sitt samarbete med studieförbunden runt om i länet. Under 2016 har vi för avsikt att erbjuda kurser i arkivering för föreningar på fyra olika platser runt om i länet.

Tillgängligheten till materialet i arkiven bygger på att vi ordnar och förtecknar de arkiv som kommer in. Föreningsarkivet har dock sedan långt tillbaka en stor eftersläpning på ordnings- och förteckningsarbetet, vilket är till men för tillgänglighet och forskning. För att komma till rätta med detta avser Föreningsarkivet att:

- Fortsätta arbeta preventivt med kurser och rådgivning så att arkivmaterial som levereras är i så ordnat skick som möjligt. Därigenom frigörs resurser för att ordna och förteckna äldre material, och tillgängligheten till arkivets samlingar ökar.
- Utredda vilka möjligheter som finns genom datatekniska system så att leveranser, redan innan de alltså är ordnade, kan synliggöras och därmed bli sökbara i den nationella arkivdatabasen.
- Även under det kommande året ta hjälp av en volontär för att ordna mindre och okomplicerade arkiv.
- Uppdatera våra tekniska system så att de bättre motsvarar våra behov och arbetsprocesser.
- Lägga särskilda resurser på att jobba bort den kö som upprättats för leveranser.
- För att höja medvetenheten hos moderorganisationerna om det material som finns, och för att i förlängningen också nå högre ekonomisk täckning för Jämtlands förenings kulturarv, påbörjas ett arbete med att hitta ansvariga på nästkommande organisationsnivå för nedlagda förenings arkivförvaring.

Att dokumentera

Föreningsarkivet har sedan starten bedrivit ett systematiskt, oftast externt finansierat, dokumentations- och inventeringsarbete i länet. Under senare år har arkivet dokumenterat invandrarföreningar, småskaligt mathantverk, dokumenterat sociala rörelser och nätverk och nu senast föreningslivets kulturmiljöer. Utvecklingen har gått emot att allt mer engagera allmänheten, där grupper och enskilda uppmuntras att delta i arbetet och bli delaktiga i dokumentationen av kulturarvet. Vår förhoppning är att detta ska bidra till en ökad mångfald vad gäller vems röster som blir bevarade i arkiven.

Föreningsarkivet planerar att:

- Öka intresset för och kunskapen om dokumentationsarbetet bland annat genom kurser, medlemsmöten och allmänna möten.
- Ta aktiv kontakt med nyare aktiva föreningar som ännu inte anslutit sig till Föreningsarkivets verksamhet, t ex "Hej främling". På så sätt hoppas vi kunna spegla även nutida människors samhällsengagemang
- Söka vidare medel för olika dokumentationsprojekt

Att upptäcka och använda arkiven

Intentionen med Föreningsarkivets verksamhet är att arkiv är till för alla. Besökssiffrorna för verksamheten ökar stadigt, och det är långt fler än bara professionella forskare som kommer till arkivet. Lokalhistoria och inte minst person- och släktforskning är populärt hos allmänheten, och intresset av och förståelsen för att man har möjlighet att själv få arbeta med arkivmaterialet växer. Många vill lära sig mer om vårt kulturarv.

En annan aspekt på att upptäcka och använda arkiven, är att Föreningsarkivet tar allt större plats som aktör genom kulturarvet. Genom olika gruppaktiviteter, genom kurser i annat än historisk forskning, och inte minst genom att vara en mötesplats för daglediga avser Föreningsarkivet att bidra till regionala och nationella mål vad gäller hälsa och livslångt lärande.

Barn och unga

Föreningsarkivet kommer även under 2016 att ha barn och unga som prioriterad målgrupp. Under åren har ett kontinuerligt och ömsesidigt givande samarbete byggts upp med skolor i länet, och arkivet har årligen ca 2 000 elevbesök.

Ett samarbete har inletts med Mittuniversitetet och andra arkiv kring lärarfortbildning i mellersta Norrland. Diskussioner förs också med institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet, kring att bygga en lärarutbildning inom de naturvetenskapliga ämnena där det svenska kulturarvet involveras för att bättre förstå teknikutvecklingen i samhället.

Föreningsarkivet samarbetar också med länets övriga kulturinstitutioner inom ramen för Regionalt kulturforum. Det arkivpedagogiska arbetet stärks dessutom genom att Föreningsarkivet är delägare i Nordiskt Centrum för kulturarvspedagogik, och därigenom deltar i gemensamma nordiska och europeiska samarbeten och projekt.

Föreningsarkivet planerar att:

- ta emot studiegrupper från skola och förskola i sedvanlig omfattning
- besöka skolor ute i länet som har svårt att ta sig till arkivet
- genomföra läsprogrammet "Vargbröder" inom ramen för länets kultursamarbete och Skapande skola
- erbjuda någon form av fritidsaktivitet för ungdom
- genomföra informations- och fortbildningsdagar för lärare
- arrangera informationsdagar för kommuner, hembygdsrörelse och bibliotek
- i samarbete med Landsarkivet i Östersund driva arbetet inom det nationella nätverket Arkivpedagogiskt Forum
- delta i referensgrupp och andra av NCK:s möten och konferenser
- utveckla nya program, bl a ett kring samer, samisk historia och kulturarv.

Programverksamhet för hälsa och livslångt lärande

En annan prioriterad målgrupp är de daglediga, och då främst personer i tredje åldern. Allt fler studier visar på sambandet mellan hälsa och egen kulturell aktivitet, vilket är särskilt tydligt när det gäller äldre personer. Arkivet är en utmärkt plats för både egen aktivitet, bildning och livslångt lärande, och Föreningsarkivet har under ett par decennier arbetat med föredrags- och kursverksamhet. Att själv arbeta med arkivmaterial gynnar inte bara kunskap och färdigheter utan också kreativitet och skapande, och kan även påverka attityder och värderingar. Genom att man tillbringar lång tid på arkivet fungerar det också som social mötesplats. Utvärderingar av föreläsningsserien "After Work" visar att lärande och social samvaro är det som mest lockar besökarna att komma.

Föreningsarkivet planerar att:

- i samarbete med Landsarkivet och Jamtli driva programverksamheten "After Work" och under perioden nå ut till ännu fler orter i länet genom att webbTV-sända programmen.
- i samarbete med Landsarkivet och Jamtli erbjuda en varierad kurs- och programverksamhet inom programmet "Arkivet som mötesplats"
- anpassa programmen efter målgruppen och göra uppföljningar och utvärderingar
- uppmuntra volontärverksamhet

- uppmuntra till att starta studie- och dokumentationsgrupper
- få fler att delta i arbetet med transkribering av handskrivet material för att öka tillgängligheten till källmaterialet
- ytterligare stärka arkivet som social mötesplats

Att samarbeta

Mycket av den verksamhet som beskrivits ovan hade inte varit möjlig att genomföra utan ett brett samarbete på många fronter. En stor fördel är att Föreningsarkivet ingår i ett "arkivcentrum" och delar hus inte bara med Landsarkivet i Östersund utan även Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare, Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik, Jämtlands läns fornskriftsällskap och Jamtli arkiv. Det dagliga samarbetet leder inte bara till inspiration, utveckling och ökad tillgänglighet, utan även till ett effektivare resursutnyttjande. Föreningsarkivet har också ett gott samarbete med övriga kulturinstitutioner i länet inom ramen för Regionalt kulturform, vilket är särskilt viktigt när det gäller arbetet mot skolan. Föreningsarkivet planerar att:

- Vidareutveckla samarbetet med institutionerna på Arkivvägen 1 och den gemensamma besöksplatsen "Arkivet i Östersund"
- Vidareutveckla samarbetet med våra c/o-verksamheter runt om i länet som på vårt uppdrag arrangerar lokala mötesplatser i samband med att vi sänder After-Workföreläsningarna.
- Vårda och utveckla relationerna med våra egna medlemmar, för att på så sätt sprida kunskap om Föreningsarkivet, både vad gäller vår verksamhet och våra tjänster till föreningar.
- Fortsätta samarbetet med studieförbunden vad gäller delaktighet i t ex studiecirklar
- Utveckla samarbetet med folkbiblioteken runt om i länet genom t ex "forskningslådor" och utbildningspaket i form av "arkivpedagogiska väskor"
- Samarbeta och hjälpa våra kollegor på enskilda arkiv i Västernorrland med att komma igång med sin arkivpedagogiska verksamhet.
- Utforska möjligheterna att starta upp ett projekt tillsammans med Svenska litteratursällskapet i Finland kring finnar som minoritet i Sverige och svenskar som minoritet i Finland.